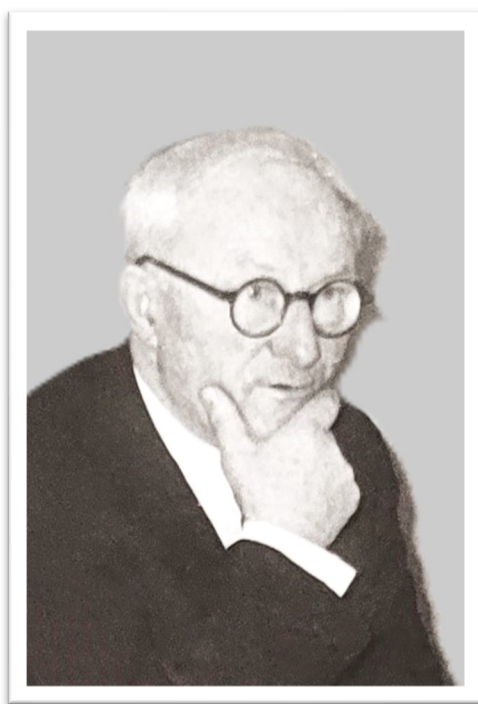

EDMUND STANISZEWSKI

* 12 XI 1903, Barcin

† 26 I 1999, Szczytno

Edmund Staniszewski urodził się w rodzinie robotniczej w czwartek 12 listopada 1903 roku w Barcinie nad Notecią, w mieście należącym obecnie administracyjnie do województwa kujawsko-pomorskiego, powiatu żnińskiego, gminy miejsko-wiejskiej Barcin¹. Jego ojciec to Stanisław Staniszewski, a matka – Wiktoria Staniszevska z d. Bejna. W „Kwestionariuszu osobowym” z 9 stycznia 1951 roku Edmund Staniszewski podał, że miał dwóch braci, którzy zostali „zamordowani bestialsko w obozach”. Nie uściślił jednak ich imion, nie wskazał, o jakie lata i jakie obozy chodzi – hitlerowskie czy sowieckie.

Od 1905 roku Edmund Staniszewski mieszkał w Gnieźnie, gdzie w latach 1909–1914 uczęszczał do publicznej szkoły powszechnej. Po jej ukończeniu został zapisany do tamtejszego Państwowego Liceum i Gimnazjum im. Bolesława Chrobrego, w którym pobierał naukę w okresie od 1914 do 1923. W gimnazjach typu staroklasycznego

¹ Portret otwierający biogram jest wykadrowanym ujęciem zdjęcia z zasobów Archiwum Państwowego w Olsztynie (sygn. 1141/3889). Zob. ryc. 13 w aneksie fotograficznym.

uczono m.in. łaciny i greki, a także innych języków obcych. W szkole średniej Edmund Staniszewski nauczył się również języka niemieckiego. Znał ponadto języki francuski i angielski. Egzamin dojrzałości złożył w 1923 roku.

Edmund Staniszewski brał udział w powstaniu wielkopolskim (1918–1919), co nie zawsze jest odnotowywane w jego życiorysach, a było dla niego ważnym wydarzeniem, o czym najlepiej świadczy fragment inskrypcji na płycie nagrobkowej: „Powstaniec wielkopolski”.

W archiwum szczycieńskiego LO zachował się odpis zaświadczenia o zdanej przez Edmunda Staniszewskiego maturze w roku szkolnym 1922/1923. Odpis ten uwierzyteliła ówczesna dyrektorka Państwowego Liceum Pedagogicznego dla Wychowawczyń Przedszkoli, Maria Korzon (1905–1995). Przytaczam z zachowaniem pisowni oryginalnej:

Odpis.

Państw.[owe]² Liceum i Gimnazjum im. Bolesława Chrobrego w Gnieźnie Nr 922/47
Zaświadczenie. Dyrekcja Państwowego Liceum i Gimnazjum im. Bolesława Chrobrego w Gnieźnie zaświadcza, że S t a n i s z e w s k i Edmund, urodzony dnia 12 listopada 1903 r. w Barcinie powiatu szubińskiego, ukończył w roku szkolnym 1922/1923 gimnazjum typu staroklasycznego oraz złożył EGZAMIN DOJRZAŁOŚCI przed Państwową Komisją Egzaminacyjną w Państwowym Liceum i Gimnazjum im. Bolesława Chrobrego w Gnieźnie. Zaświadczenie wydaje się w miejsce świadectwa dojrzałości na podstawie Rocznika Jubileuszowego Państwowego Liceum i Gimnazjum im. Bolesława Chrobrego wydanego w roku 1938 w Gnieźnie. Gnieźno, dnia 13 listopada 1947 r.

m.p. Państw.[owe] Gimn.[azjum] i Lic.[eum] im. Bolesława Chrobrego w Gnieźnie.

Dyrektor /J. Sosna/.

Po maturze Edmund Staniszewski rozpoczął trzyletni Kurs Oficerskiej Szkoły Inżynierii w Warszawie. Został jego absolwentem w 1927 roku. W archiwum szczycieńskiego LO jest przechowywane cenne, bo napisane odręcznie, oświadczenie Edmunda Staniszewskiego związane z odtwarzaniem zaginionej dokumentacji o czasach nauki w szkole inżynierskiej (pisownia oryginalna).

Oświadczenie

Oświadczam, że [w] 1927 r. ukończyłem 3-letni Kurs Oficerskiej Szkoły Inżynierii w Warszawie z wynikiem pomyślnym. Odpowiednie dokumenty dostarczę w najbliższym czasie, po wejściu w kontakt z byłymi wykładowcami, profesorami Politechniki w Warszawie. Dotychczasowe dokumenty zaginęły mi.

Szczytno, dnia 7.V.1948 r.

Staniszewski Edmund

² Uzupełnienia w nawiasach kwadratowych pochodzą ode mnie.

Zgodnie z ówczesnymi przepisami studia w OSI były równorzędne z ukończeniem dwóch lat edukacji na politechnice na wydziale budowy dróg i mostów. Od 1927 do 1939 Edwin Ossowski pełnił służbę wojskową w 6. Batalionie Saperów w Brześciu nad Bugiem. W międzyczasie awansował do stopnia porucznika, był dowódcą kompanii. W latach 1938–1939 uczęszczał w Modlinie na kurs warsztatowo-samochodowy, który został przerwany z powodu wybuchu II wojny światowej. Podczas okupacji przebywał od 1939 do 1941 we wsi Guty³, skąd pochodziła jego żona Anna Staniszevska (10 VI 1916 – 1 I 2009). Wstąpił do oddziału Armii Krajowej w Chruszczewce). W okresie 1941–1944 był zatrudniony w Urzędzie Gminy w Chruszczewce w powiecie sokołowskim jako pisarz. W podziemiu posługiwał się pseudonimem „Brzoza”. W konspiracji zajmował się m.in. prowadzeniem instruktażu z zakresu inżynierii budowy mostów. Od 2 sierpnia 1944 do 17 stycznia 1945 pracował w niemieckich batalionach roboczych, które operowały nad Narwią. Wspominał: „18 stycznia 1945 r. oddaliłem się od oddziałów robotniczych i 20 stycznia 1945 r. objęły mnie oddziały radzieckie. Od 1 lutego 1945 r. do 14 kwietnia r. byłem gospodarzem szpitala powiatowego w Szczytnie, który podlegał wówczas komendantowi garnizonu w Szczytnie”⁴.

Edmund Staniszevski należał do Związku Harcerstwa Polskiego. Po wyzwoleniu zapisał się do Polskiej Partii Robotniczej i był jej członkiem do 1949 roku. Pracował w komisji ideologicznej Związku Nauczycielstwa Polskiego. Sprawował opiekę nad lokalnym MOZ Wychowania Przedszkolnego. Zanim przybył do Pasymia, co nastąpiło 5 maja 1945⁵, i gdzie został pierwszym powojennym burmistrzem tego miasta, pełnił funkcję sekretarza Stanisława Grosińskiego, ówczesnego gospodarza szczywieńskiego magistratu. Znany w regionie działacz mazurski, pisarz i nauczyciel Karol Małłek (1898–1969), tak napisał o Edmundzie Staniszevskim:

Pierwszy burmistrz polski w Pasymiu⁶, z pochodzenia Wielkopolanin, oficer kwaterunkowy sprzed wojny, potem nauczyciel fizyki w [Państwowym] Liceum [Ogólnokształcącym] dla Dorosłych w Szczytnie, a obecnie kierownik Powiatowego Archiwum Państwowego tamże – był człowiekiem o nieskazitelnym uczciwości (...) Dbał o miasto i chciał jak najlepiej. Hojnie pomagał nam w urządzaniu Mazurskiego Uniwersytetu Ludowego w zdobywaniu pomocy ludzkiej, potrzebnych mebli itp.⁷

³ Wieś Guty należy obecnie administracyjnie do województwa mazowieckiego, powiatu sokołowskiego, gminy Kosów Lacki.

⁴ Cyt. za: B. Wykowski, *Burmistrz Edmund Staniszevski – jego związki z powiatem Szczytno*. „Rocznik Mazurski” 2019, t. 23, s. 227.

⁵ Od 23 V 1945 datuje się działalność Zarządu Miejskiego w Pasymiu, w którego skład weszli: burmistrz Edmund Staniszevski, zastępca burmistrza Józef Biernat, księgowy Józef Sala, pracownica działu organizacji Emilia Bereżecka, pracownik działu ewidencji i ludności Władysław Cielemecki, gajowy lasu miejskiego Paweł Biernat. Zob. np. *Historia miasta*; <https://pasym.pl/historia-miasta> (11 II 2025).

⁶ Edmund Staniszevski był burmistrzem Pasymia do marca 1946 roku.

⁷ Cyt. za: B. Wykowski, *Burmistrz...*, s. 228.

Po likwidacji Pasymia jako miasta i zamknięciu urzędu burmistrza Edmund Staniszewski został przeniesiony do Szczytna. Od 21 sierpnia 1946 był oficjalnie zatrudniony w tutejszym Urzędzie Miejskim, a do kwietnia 1948 – w lokalnym starostwie. Do szkolnictwa średniego Edmund Staniszewski trafił w kwietniu 1948 i do 30 września 1954 uczył matematyki, fizyki oraz technologii organizacyjnej zakładu⁸. Kolejny etap zawodowy w życiu Edmunda Staniszewskiego wiązał się Zasadniczą Szkołą Metalową w Szczytnie, gdzie od października 1954 do 30 czerwca 1957 pracował jako referent zaopatrzenia i zbytu warsztatów szkolnych. Od 1 września 1957⁹ przeszedł do miejscowej Szkoły Oficerskiej Milicji Obywatelskiej na stanowisko kierownika Biblioteki Ogólnej i był zatrudniony tutaj do 31 XII 1963 roku. Potem został kierownikiem Powiatowego Archiwum Państwowego z siedzibą w Szczytnie, gdzie pracował do czasu przejścia na emeryturę, co nastąpiło 31 marca 1969 roku.

Z dniem 1 stycznia 1964 porucznik Edmund Staniszewski został zwolniony od powszechnego obowiązku służby wojskowej, co oznacza, że od tej chwili przeszedł w stan spoczynku.

Praca w szczycieńskich urzędach i szkołach średnich w latach 1945–1969:

- 1) 1 II 1945 – 31 XII 1947¹⁰ – Starostwo Powiatowe w Szczytnie (referent; burmistrz Pasymia do III 1946).
- 2) 21 VIII 1946 – 31 III 1948 – Urząd Miejski w Szczytnie.
- 3) 1 IV 1948 – 30 VI 1948 – Państwowe Gimnazjum Ogólnokształcące w Szczytnie.
- 4) 1 IX 1948 – 31 VIII 1949 – Państwowe Gimnazjum Ogólnokształcące w Szczytnie.
- 5) 15 X 1948 – 31 VII 1949 – Publiczna Średnia Szkoła Zawodowa w Szczytnie.
- 6) 1 IX 1949 – 31 VIII 1951 – Liceum Ogólnokształcące dla Pracujących (nauczyciel matematyki).
- 7) 1 IX 1952 – 31 VIII 1953 – Liceum Ogólnokształcące dla Pracujących (nauczyciel fizyki).
- 8) 1 IX 1953 – 31 VII 1954 – Liceum Ogólnokształcące dla Pracujących (nauczyciel matematyki).
- 9) 1 IX 1949 – 30 IX 1954¹¹ – Liceum dla Wychowawczyń Przedszkoli (nauczyciel matematyki i fizyki).
- 10) X 1954 – 30 VI 1957¹² – Zasadnicza Szkoła Metalowa w Szczytnie (referent zaopatrzenia i zbytu warsztatów szkolnych).
- 11) 1 XI 1955 – 31 XII 1963 – Szkoła Oficerska Milicji Obywatelskiej (kierownik Biblioteki Ogólnej).
- 12) 1 XII 1964 – 31 III 1969 – Powiatowe Archiwum Państwowe (kierownik).

⁸ Zob. kronikę szkoły: *Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Szczytnie. 50 lat istnienia*. Pr. zb. Szczytno 1997, s. 11 i 63.

⁹ W „Kwestionariuszu osobowym” z 17 III 1972 jest podany rok 1955.

¹⁰ Taki okres został wskazany w „Kwestionariuszu osobowym” z 17 III 1972.

¹¹ W „Kwestionariuszu osobowym” z 17 III 1972 podano inną cezurę: 1 I 1948 – 31 X 1955.

¹² Ten okres jest pominięty w „Kwestionariuszu osobowym” z 17 III 1972.

- 13) 1 IX 1961 – 3 VIII 1962 – Liceum Ogólnokształcące dla Pracujących (nauczyciel matematyki).
- 14) 31 III 1969 – przejście na emeryturę.
- 15) 1 IX 1971 – 31 VIII 1972 – Liceum Ogólnokształcące (nauczyciel języka niemieckiego).

Edmund Staniszewski ukończył studia germanistyczne na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, specjalizując się w językoznawstwie niemieckim.

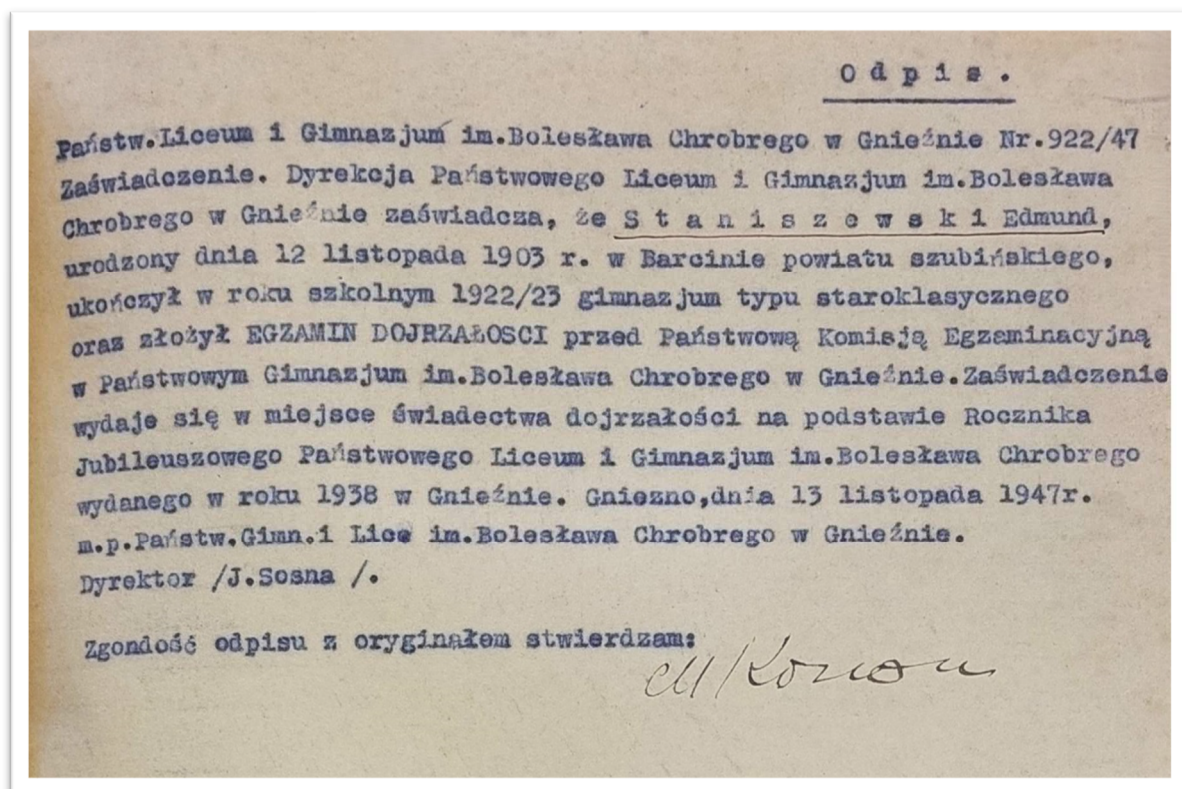
Jak podał w kwestionariuszu osobowym z 9 stycznia 1951 roku, otrzymał trzy medale pamiątkowe. Później został wyróżniony również Srebrną Odznaką Honorową „Zasłużonym dla Warmii i Mazur”.

Przyjechawszy z Pasymia do Szczytna otrzymał na zakwaterowanie poniemiecki dom przy ulicy Władysława IV 14, w którym mieszkał aż do śmierci. Na emeryturze zajmował się tłumaczeniami przysięgłymi z języka niemieckiego, a Jego żona prowadziła przez lata w tym domu filię biblioteki miejskiej.

Edmund Staniszewski zmarł we wtorek 26 stycznia 1999 roku w Szczytnie, przeżywszy 96 lat. Został pochowany na tutejszym cmentarzu komunalnym (kwatery III, rząd V, numer grobu 1).

ANEKS FOTOGRAFICZNY¹³

EDUKACJA

Ryc. 1. Odpis potwierdzający ukończenie przez Edmunda Staniszewskiego Państwowego Liceum i Gimnazjum im. Bolesława Chrobrego w Gnieźnie.

¹³ Ryciny bez wskazanego źródła pochodzą z archiwum Liceum Ogólnokształcącego w Szczytnie.

Oświadczenie.

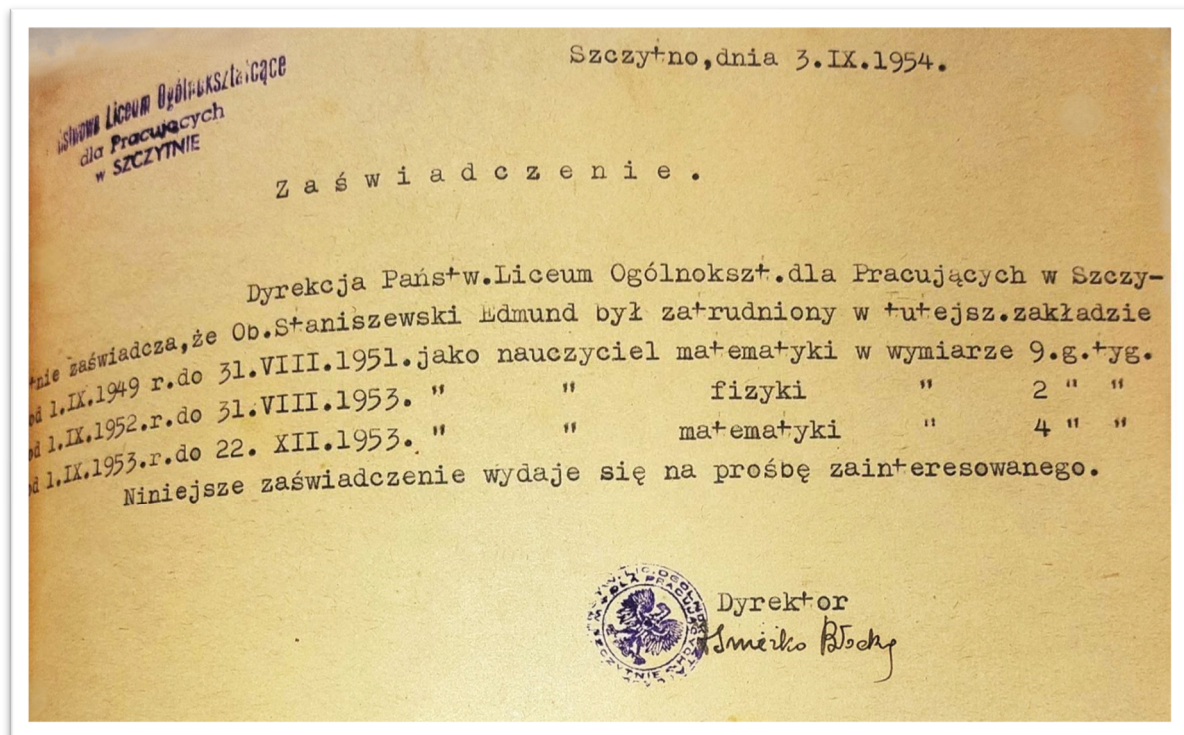
Oświadczam, iż 1927 r. ukończyłem 3-letni Kurs
Oficerskiej Szkoły Inżynierii w Warszawie z wynikiem
przebiegiem. Odpowiednie dokumenty dostarczyłem naj-
bliższym krewnym, po wejściu w kontakt z bliźni-
mi, profesorami Politechniki w Warszawie.
Dotychczasowe dokumenty zaginęły mi.

Sierpień, dnia 7. V. 1948 r.

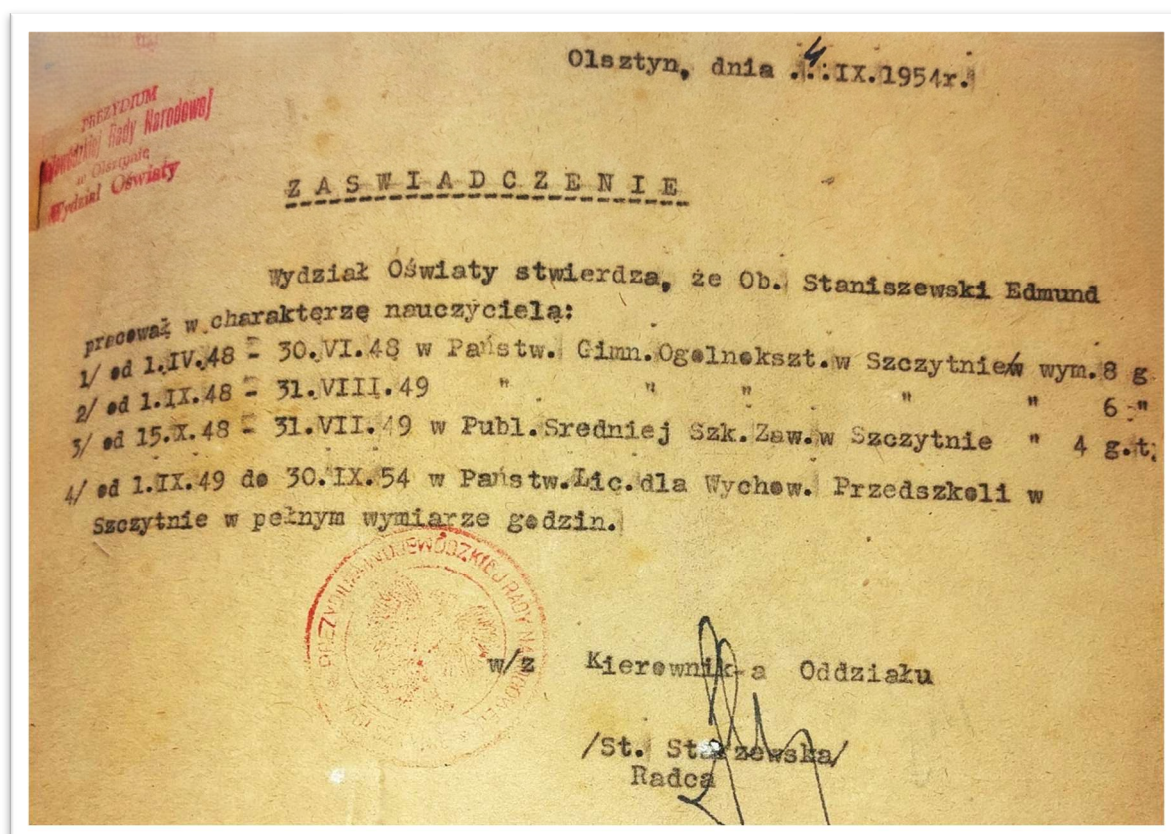
Staniszewski, Edmund

Ryc. 2. Oświadczenie Edmunda Staniszezwskiego związane z odtwarzaniem zaginionej dokumentacji o ukończeniu Kursu Oficerskiej Szkoły Inżynierii w Warszawie.

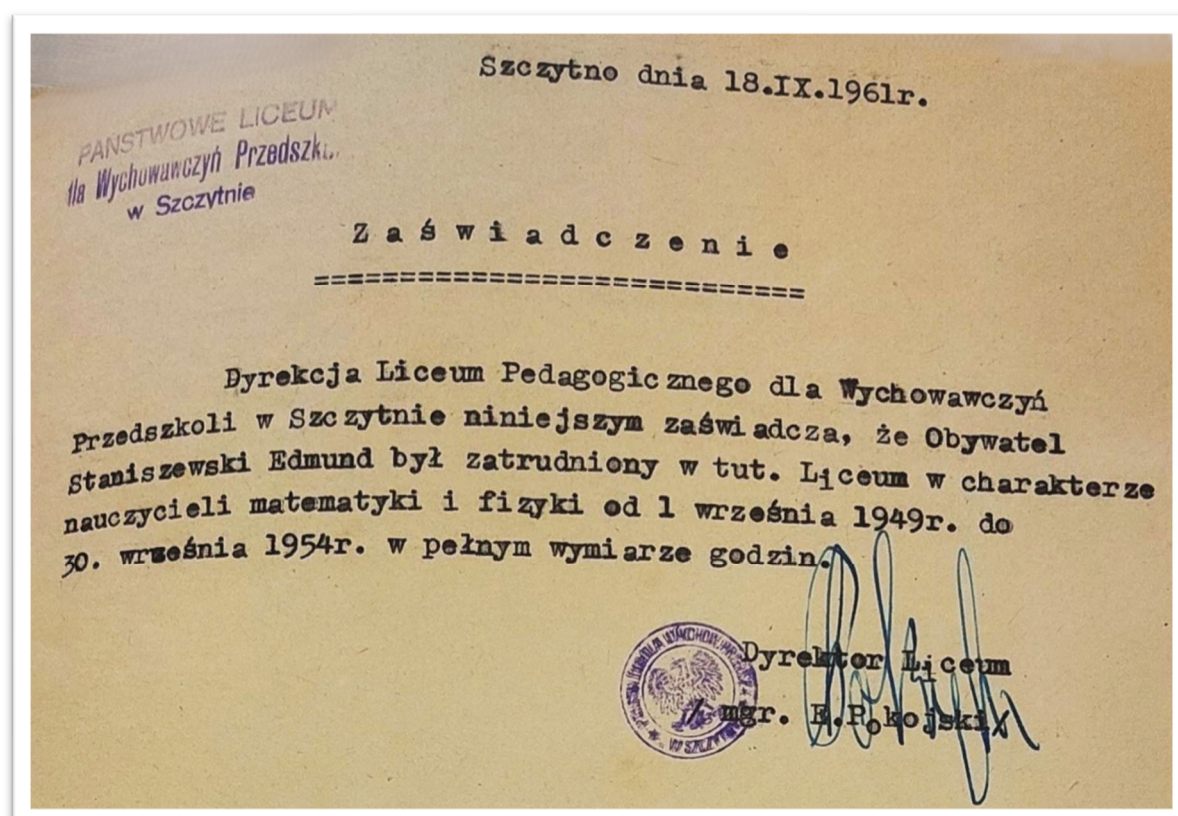
PRACA ZAWODOWA

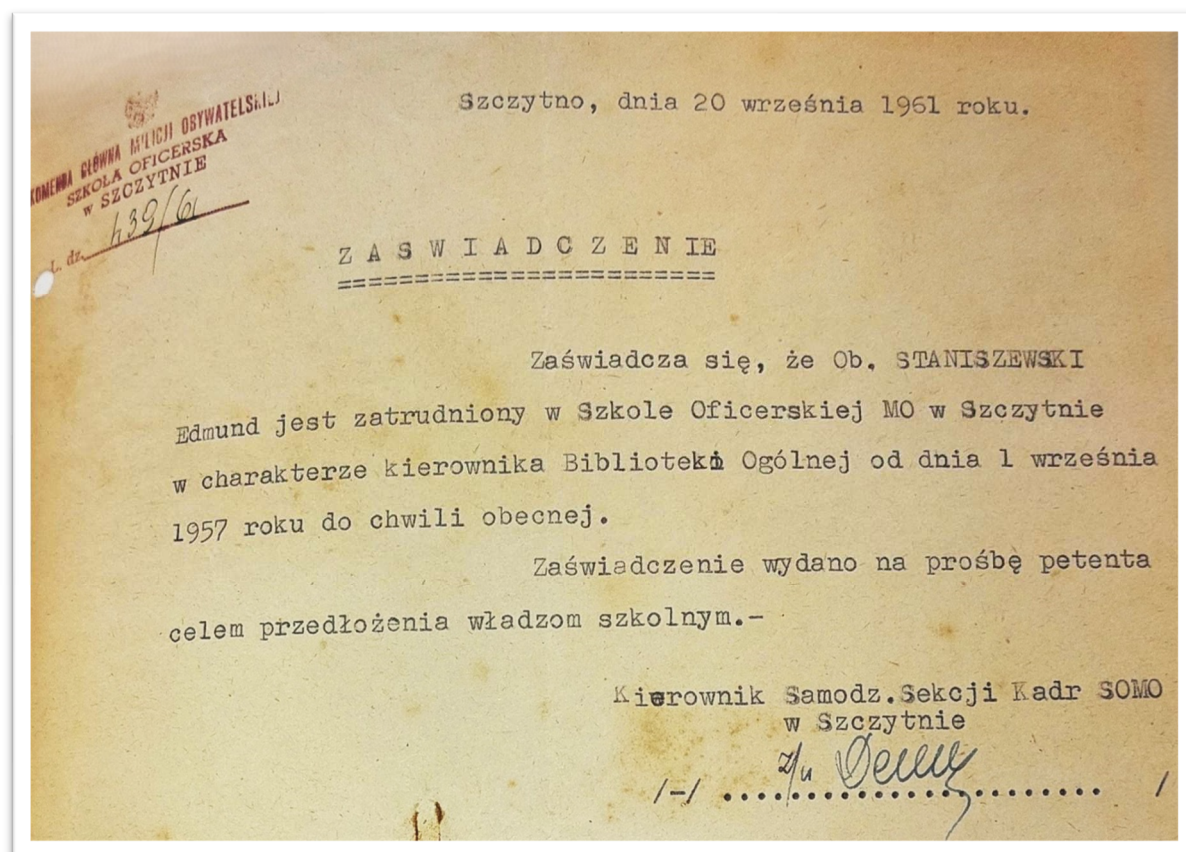
Ryc. 3. Zaświadczenie z 3 IX 1954 o zatrudnieniu Edmunda Staniszewskiego w Państwowym Liceum Ogólnokształcącym dla Pracujących w Szczytnie.

Ryc. 4. Zaświadczenie z 4 IX 1954 o zatrudnieniu Edmunda Staniszewskiego
w szczecińskich szkołach średnich od 1 IX 1948 do 30 IX 1954.

Ryc. 5. Zaświadczenie z 18 IX 1961 o zatrudnieniu Edmunda Staniszewskiego w Państwowym Liceum dla Wychowawczyń Przedszkoli w Szczytnie.

Ryc. 6. Zaświadczenie z 20 IX 1961 o zatrudnieniu Edmunda Staniszewskiego na stanowisku kierownika Biblioteki Ogólnej SOMO w Szczytnie.

Z ŻYCIA SZKOŁY

Ryc. 7. Widok na budynek szkoły, w której w latach 1946–1970 funkcjonowało m.in. Państwowe Liceum Pedagogiczne dla Wychowawczyń Przedszkoli oraz Liceum Ogólnokształcące dla Pracujących i w którym Edmund Staniszewski w latach 1948–1954 uczył matematyki i fizyki. Szczytno, ul. Jana Kasprowicza 1.

Państwowe Liceum Ogólnokształcące
dla Pracujących
w Szczytnie
Zatrudnienie

Szczytno, dnia 27 września 1952 r.

Obywatel/ka/
Staniszewski Edmund
nauczyciel kontraktowy
w Szczytnie

Powołuję Obywatela /kę/ za Jego/Jej/ zgodą do pracy w
Państwowym Liceum Ogólnokształcącym dla Pracujących
na okres od dnia 1 września 1952 r. do dnia 31 sierpnia 1953 r.
w charakterze kontraktowego nauczyciela fizyki
na warunkach określonych w umowie wzorcowej drukowanej w załączniku
Nr. 1 do rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 24 października 1951 r. Nr. I Pers.
20731/47 w sprawie wynagrodzenia pracowników kontraktowych
w szkołach, zakładach i kursach, podległych Ministerstwu Oświaty /Dz. Urz.
Min. Ośw. Nr. 11 poz. 275 /a w szczególności:
1. z obowiązkiem pełnienia zajęć w wymiarze rze 2 godzin tygodniowo
w okresie 1 września 1952 do 31 sierpnia 1953 roku
2. z obowiązkiem pełnienia zajęć w wymiarze
w okresie
3. z obowiązkiem kierowania
w okresie
4. z wynagrodzeniem miesięcznym równającym się uposażeniu
grupy funkcjonariuszy państwowych wraz z dodatkami do uposażenia
przysługującymi mianowanym
5. z wynagrodzeniem za godziny 2 w wysokości 18.- zł.
miesięcznie za jedną godzinę tygodniowo.
6. z wynagrodzeniem dodatkowym równającym się
7. z zastrzeżeniem rozwiązania umowy, gdyby P.W.R.W. - Wydział Oświaty w Olsztynie
umowy nie zatwierdziło, przy czym w tym wypadku rozwiązanie umowy
nastąpi z końcem miesiąca, w którym Obywatel/ka/ zostanie zawiadomiony
o decyzji Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej - Wydział Oświaty w Olsztynie
W celu objęcia obowiązków służbowych zgłosi się Obywatel/ka/
u Dyrektora Państwowego Liceum Ogólnokształcącego dla Państwowych
Pracujących w Szczytnie.

Staniszewski

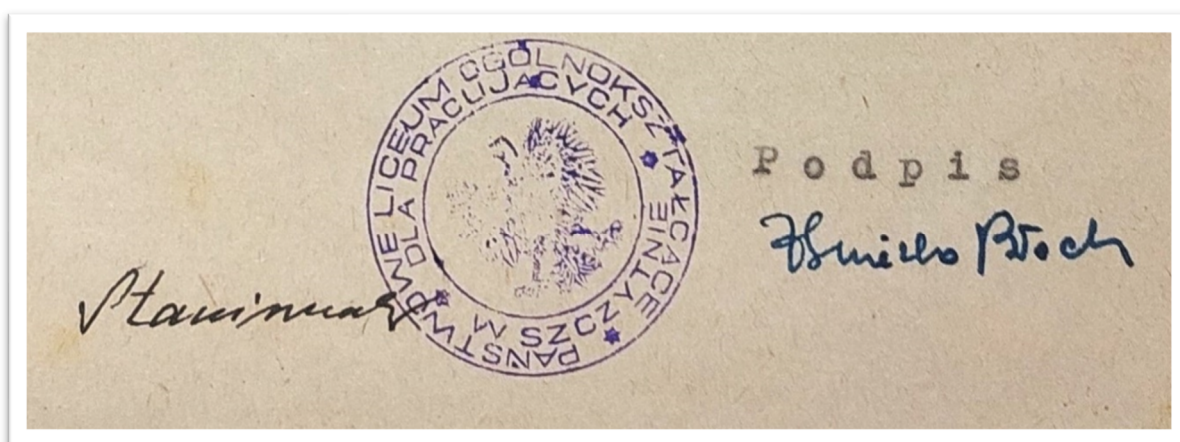
Podpis

J. Korkozowicz

Ryc. 8. Umowa o pracę z 27 IX 1952 zawarta z Edmundem Staniszwskim przez dyrektora Państwowego Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących, Jerzego Korkozowicza.

Ryc. 9. Podpisy Edmunda Staniszewskiego i dyrektora Państwowego Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących w Szczecinie, Jerzego Korkozowicza, na umowie o pracę z 31 VIII 1950.

Ryc. 10. Podpisy Edmunda Staniszewskiego i dyrektorki Państwowego Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących w Szczecinie, Zofii Śnieżko-Błockiej, na umowie o pracę z 8 IX 1954.

**Ryc. 12. Grono pedagogiczne i uczennice Państwowego Liceum Pedagogicznego dla Wychowawczyń Przedszkoli w Szczytnie (1952?).
Zdjęcie przed budynkiem szkoły przy ul. J. Kasprowicza 1.**

Źródło: Archiwum rodzinne Państwa Ossowskich

Ryc. 13. Wykadrowane ujęcie grona pedagogicznego Państwowego Liceum Pedagogicznego dla Wychowawczyń Przedszkoli w Szczytnie.

Od dołu: w pierwszym rzędzie w czarnej sukience – Teresa Lubecka.

W trzecim rzędzie: pierwszy z lewej – Edwin Ossowski, drugi – Edmund Staniszewski.

W czwartym rzędzie pierwsza z lewej – Sabina Mesojed.

W piątym rzędzie pośrodku – Roman Chromiński.

Ryc. 14. Grono pedagogiczne i uczennice Państwowego Liceum Pedagogicznego dla Wychowawczyń Przedszkoli w Szczytnie (1952?).

W górnym rzędzie pierwszy z lewej – Edwin Ossowski.

W trzecim rzędzie od dołu czwarty z lewej – Piotr Wiśniewski, piąta – Teresa Lubecka (?), pierwszy z prawej – Edmund Staniszewski.

W drugim rzędzie z dołu pierwsza z prawej – Sabina Mesojed.

W pierwszym rzędzie trzecia z lewej – Bronisława Pawlikowska (po mężu Kozaczuk, w przyszłości – polonistka szczycieńskiego LO).

Źródło: Archiwum rodzinne Państwa Ossowskich

Ryc. 10. Wykadrowane ujęcie grona pedagogicznego i uczennic Państwowego Liceum Pedagogicznego dla Wychowawczyń Przedszkoli w Szczytnie (1952?).

W górnym rzędzie pierwszy z lewej – Edwin Ossowski.

W trzecim rzędzie od dołu trzeci z lewej – Piotr Wiśniewski,
czwarta – Teresa Lubecka (?), pierwszy z prawej – Edmund Staniszewski.

W drugim rzędzie z dołu pierwsza z prawej – Sabina Mesojed.

W pierwszym rzędzie pierwsza z lewej – Bronisława Pawlikowska
(po mężu Kozaczuk, w przyszłości – polonistka szczycieńskiego LO).

**Ryc. 11. Współczesny widok na budynek Liceum Ogólnokształcącego,
w którym Edmund Staniszewski uczył języka niemieckiego w r. szk. 1971/1972.**

Autor fotografii: Grzegorz Ojcewicz

**Ryc. 12. Współczesny widok na wejście do budynku Liceum Ogólnokształcącego,
w którym Edmund Staniszewski uczył języka niemieckiego w r. szk. 1971/1972.**

Autor fotografii: Grzegorz Ojcewicz

Z ŻYCIA MIASTA

Ryc. 13. Edmund Staniszewski i Stanisław Żenczykowski na naradzie u Jana Pietrzykowskiego, przewodniczącego Miejskiej Rady Narodowej w Szczycinie.

Źródło: Archiwum Państwowe w Olsztynie (sygn. 1141/3889)

**Ryc. 14. Narada członków Powiatowej Rady Narodowej w Szczytnie.
Drugi od lewej – Stanisław Żenczykowski, trzeci – Jan Pietrzykowski,
piąty – Edmund Staniszewski.**

Źródło: Archiwum Państwowe w Olsztynie (sygn. 1141/3889)

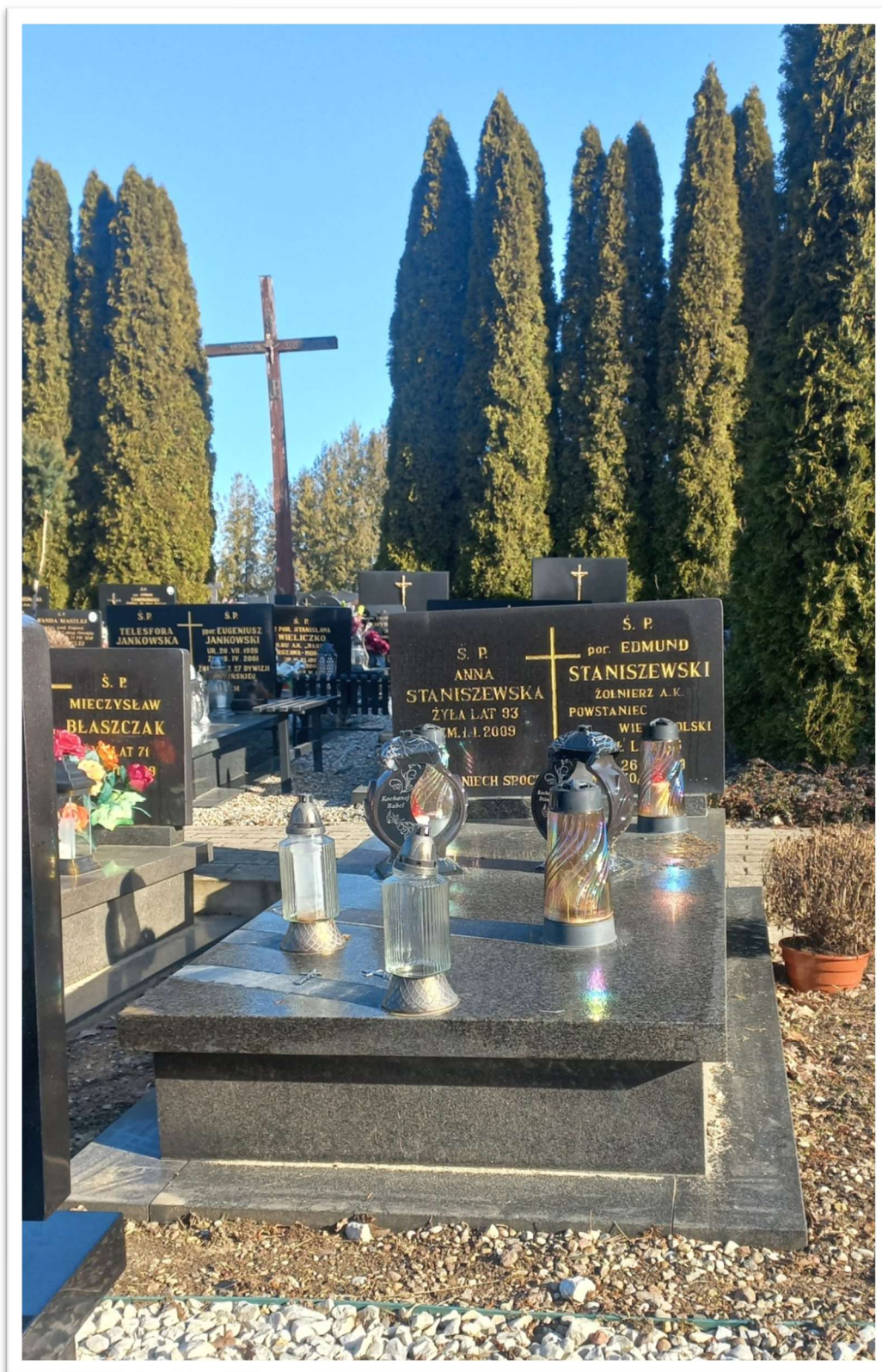
MIEJSCE ZAMIESZKANIA

Ryc. 15. Współczesny widok na posesję w Szczytnie przy ul. Władysława IV 14. Tutaj Edmund Staniszewski mieszkał do 1999 roku (2025).

Autor fotografii: Grzegorz Ojcewicz

MIEJSCE SPOCZYNKU

Ryc. 16. Mogiła Anny i Edmunda Staniszevskich na cmentarzu komunalnym w Szczycie (2024).

Autor fotografii: Grzegorz Ojcewicz

Ryc. 17. Tablica inskrypcyjna na mogile Anny i Edmunda Staniszeewskich (2024).

Autor fotografii: Grzegorz Ojcewicz

*Archiwalny materiał kadrowy LO zeskanowała Anna Tobolewska
Biogram napisał i całość opracował dr hab. Grzegorz Ojcewicz*